

לאיש גדול יש מעלות גדולות וחסרונות גדולים

גוליבר והגמדיים

הרבנו. היום, מחר, במשך הרבה זמן, ומכאן: הביטחון הוא המשימה המרכזית. הציר המרכזי של המאמץ הלאומי.

ומכאן גם הציוני השני: ברית עם מעצמה מערבית. לא חשוב איוו מעצמה — כריסטינה, צרפת, ארצות-הברית. אך לא נוכל להתקיים אף יום אחד מבלי שתהיה לנו כעלת-ברית מערבית איתנה אחת. אין זה צורך טאקטי, הכרח בן-חלוף, אלא כורח קיומי מחלט.

תפיסה זו שולטת כיום במדינה כפי ששלטה לפני 38 שנים. היום, כאז, נתונה ישראל במלחמה עם העולם הערבי, קשורה לחיים ולמוות במעצמה מערבית (ארצות-הברית). כשהביטחון הוא המאמץ הלאומי העיקרי.

תפיסת בן-גוריון ניצחה עד כדי כך, שכיום כלל אין הישראלי המצוי (ומנהיגיו מכל הסוגים) מעלים על דעתם שיכלו להיות גם תפיסות אחרות, שהיתה כלכל קיימת בחירה בין אופציות היסטוריות שונות, שהמציאות שבה אנו חיים אינה גזירה מן השמיים, אלא פרי של הכרעה.

אלה מאיתנו שהציגו אופציה אחרת (או הויום) נראו (או הויום) כבעלי-אוטופיה, כאנשים בלתי-מציאותיים, כנביאי-שקר. אמרנו, בין השאר, שישראל יכולה להשתלב במרחב: שהתנועה הלאומית הערבית יכולה להיות כעלת-בריתנו; שמקומנו הטיבעי הוא עם עמי המרחב (והעולם השלישי) נגד האימפריאליזם הודי, ולא להיפך: שזוהי הדרך לשלום, לפריחה כלכלית, לשיגשוג מכל הכבינות. הרכבת הבן-גוריונית נסעה בכיוון ההפוך.

היסטוריונים ופסיכולוגים יכולים לנתח את הסיבות והמניעים שהולידו את תפיסתו של בן-גוריון. באיזו מידה הושפעה עליידי הבו שרחש לכל דבר ערבי, לתרבות הערבית שהיתה לו זה ולזר? באיזו מידה נכבד דמיונו עליידי התפיסות שרווחו באירופה של ראשית-המאה, שנות נעוריו?

עד כמה עיצבה אותו רוח התנועה הציונית מימי הרצל ועד ימיו? עד כמה עיצב הוא את התנועה, ועד כמה עיצבה התנועה אותו?

שאלות מעניינות, מרתקות. אך התשובות אינן משנות את המציאות. אם ניטול לידינו את גליון העיתון של היום, נמצא שכל הכתוב בעמודו הראשון הוא תוצאה ישירה של התפיסה הכן-גוריונית — החל בפיגוע של "המחבלים" וכלה באגרת הנשיא רונלד רגן לראש-הממשלה, חניכו של זאב ז'בוטינסקי.

היה הוא היחיד שהיתה לו תפיסה ברורה, מגובשת ומסורטת של המדינה, בטרם קמה.

על כן ניצח. על כן הביס את כל יריביו — אנשים כמו משה שרת ויצחק שדה, מנחם בגין ומאיר יערי. אף לאחד מכל אלה לא היתה כאמת תפיסה אחרת, ברורה ומגובשת.

איראסר לבנות בית מבלי לשרטט מראש את פרטיו. בן-גוריון החזיק בידיו שירטוט. לבן, מבלי התוארים שהודבקו לו על-ידי מלכבי-סינכתו, התואר הנכון ביותר הוא "אדריכל המדינה".

אנחנו גרים עכשיו בבית שבן-גוריון שירטט אותו. אומנם, כמשך הזמן נעשו בו שינויים, נסגרו מירפסות, נוספו תריסולים, הוקם פנטהאון על הגג, נבנו חדרים למשרתים במרתף, נוסף שטח לחצר — אך זהו עדיין הבית הבן-גוריוני.

ראולי יש דימוי מתאים ערד יותר: בן-גוריון הניח את המסילה, שעליה נוסעת הרכבת ששמה ישראל. עד עצם היום הזה.

לרכבת יש קטר, ובקטר עומד נהג. הנהגים מתחלפים, מאז

ותן סופיט היה נהנה מפסטיבל בן-גוריון הנערך עתה בארץ.

יתכן שהיה מוסף על כך פרק באחד מספריו הסאטיריים: הגמדיים על קיבורו של גוליבר.

הרבה מאוד שטויות נשפכות נימים אלה על קיבורו של "הוקן", שאינו יכול עוד להתגונן. הרבה מאוד זורזרים מתקשטים בנוצותיו של העיט. תחת ערימת דיברי ההבל, הכוזב והשקר, נקברת האמת, נקבר האדם שהיה.

דוד בן-גוריון לא היה דמות מיתולוגית, לא היה רחוב. לא היה נמלי-תעופה, דוד בן-גוריון היה בשר רוב. איש אמיתי, בעל מעלות וחסרונות.

בן-גוריון היה מנהיג. מנהיג במלוא מובן המילה הזאת. לפני האינפלציה, לפני שהחלו מרביקים תווית זו לכל חרל-אישים ועלובי-נפש.

מה פירושו — מנהיג? מנהיג? מנהיג הוא אדם שיש לו חזון, והמסוגל לשכנע את הבריות ללכת אחריו ולהגשימו.

המילה "חזון" השתפשפה מאוד בימי בן-גוריון. לבסוף נשמעה כמליצה נבוכה, אך יש לה משמעות ממשית.

כל פוליטיקאי מצוי יכול לראות את המציאות כמו שהיא, ואם יש לו "מוח אנאליטי" הוא יכול גם לנתח את המציאות. איש כזה דומה לתרגולת — עוף שאינו יכול להמריא.

מנהיג חוזה בעיני-רוחו מציאות אחרת, שאינה קיימת עדיין. זה טיבו של "חזון". הוא רואה — בהגיון או באינטואיציה — מה צריך לקום. הוא מתווה את דמותה של המציאות החדשה, זו שצריכה לקום. והוא מתווה גם את הדרך המובילה מן הקיים אל אשר צריך להתקיים.

בן-גוריון היה מנהיג כזה. הוא החזיק בראשו תמונה ברורה של דמות המדינה אשר צריכה לקום.

למנהיג שיש לו חזון ררושות תכונות נוספות: היכולת להנחיל את החזון להמונים ולהרכיב בהתלהבותו, והיכולת לקבל החלטות.

להרביק המונים סירושו: לא להזדנב אחריהם, אלא ללכת בראשם, לצעוד קדימה, גם כשזה אינו סופולארי. לא לחיות על פי סיקרי דעת-הקהל של אתמול, אלא לעשות את המעשים אשר יעצבו את סיקרי דעת-הקהל של מחר.

כזה היה בן-גוריון. הוא ציפץ על דעת-הקהל. כאשר ההמונים (או העסקנים, שייצגו את ההמונים) התנגדו לדרך, אמר להם בפשטות: זוהי אמונת, זוהי רכי. זה לא מוצא חן בעיניכם? חפשו לכם מנהיג אחר. אם אתם רוצים כי, עליכם לבוא בעיקבותיי. מעטים הפוליטיקאים המסוגלים לכך. מי שמסוגלים — מנהיגים ייקראו.

ומכאן גם כושר-ההחלטה. תכונה נדירה, יקרה מפו. תמיד יש אלף ואחת סיבות טובות לאייקבלת החלטה מסוימת. יש בעיות. יש מתנגדים. העיתוי אינו מתאים. זה מסוכן. המנהיג הוא האיש האומר: זהו זה. תם הוויכוח. זה המקום. זו השעה.

הוא איתו בכנף אדרת ההיסטוריה, וברגע גדול אחד הופך חלק ממנה.

השעה הגדולה של בן-גוריון באה ב"14 במאי 1948, כאשר הכריז על הקמת המדינה.

בן-גוריון לא הקים את המדינה. הקים אותה הישוב העברי. דורות של חלוצים, עובדים, לוחמים. ובמיוחד: החיילים הקרביים של תש"ח.

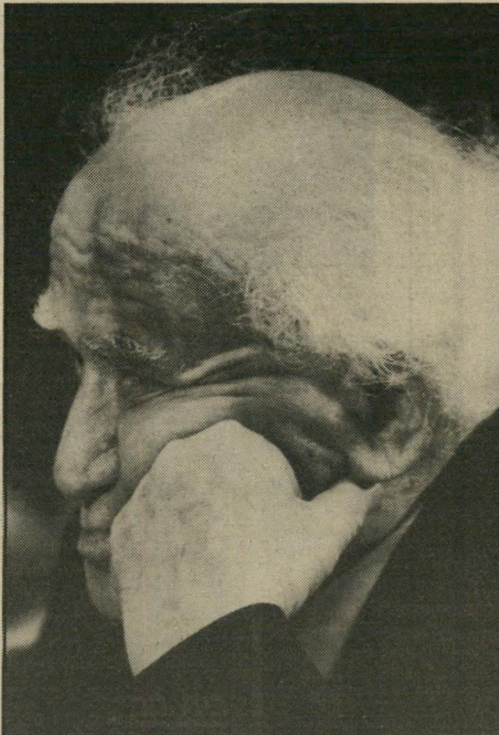
מדינת-ישראל קמה בשדה-הקרב. ב"14 במאי היא כבר היתה קיימת. חיילי כל החזיתות, שנשאו אותה על כתפיהם, כלל לא שמעו ברובם את ההכרזה.

אך בן-גוריון הוא האיש שהחליט להכריז על הקמה. זאת היתה הכרזה גורלית. אילו עוכבה בכמה חודשים, יתכן כי היתה חולפת עת-הכושר החור-פעמי, כמשר ארצות-הבנית וברית-המועצות פעלו יחדיו, שכם אל שכם, יד ביד. היו הרבה מאוד סיבות לדחיית ההחלטה. היו הרבה מאוד יועצים חכמים שיעצו להיזהר, להמתין, לדחות.

היה דרוש מנהיג שיקבל את ההחלטה, ושיכפה אותה בכוח-אישיותו על הכל. בן-גוריון היה האיש. על כן נבנם להיסטוריה.

המדינה היתה קמה גם בלי בן-גוריון. אך יתכן שהיתה קמה כתנאים הרבה יותר קשים, כלי הכרה בינלאומית, כלי תמיכת המעצמות. היא קמה כפי שהיא קמה תודות לכושר-ההחלטה של דוד בן-גוריון.

בן-גוריון גם היתווה במידה רבה את דמותה. מבין כל מנהיגי הישוב והתנועה הציונית דאז,

בן-גוריון: אחרי המנהיג באים הנהגים

ה המצב בתוך המדינה פגימה הוא כליכולו תוצאה ישירה של תפיסות "הוקן". הוא לא היה רק אדריכל המדינה

מבחינת המיכנה החיצוני. הוא גם היה אדריכל-הפנים. בן-גוריון הוא שקבע כי הערבים יהיו אזרחי המדינה, אך גם שיהיו אזרחים ממדרגה שניה.

בקיום האזרחים הערביים ראה, לכל היותר, רע שבהכרח. הוא לא חלם להעניק להם שיוויון של ממש. עד יומו האחרון כשילטון הכפיף אותם למימשל צבאי מיוחד. את רוב אדמותיהם הפקיע. בעריהם ובכפריהם לא ביקר מעולם. הוא השתדל לגרש את הערבים מן השטחים שסיפח, וסירב אחרי 1949 לספח שטחים שמהם לא גורשו (למשל: עזה ב"1956 והגדה המערבית ב"1967).

הוא שמסר את המדינה בידו הכספה הדתית.

בהסכם היסטורי כונן סטאטוס-קו גמיש, שמסר בידי הדתיים עמדות-מפתח חשובות. תוך בגידה גמורה בעקרונותיו שלו עצמו, השאיר על כנו את החינוך הדתי הנפרד, האנטי-ממלכתי (אף שהוא קרוי "ממלכתי"), וכך הבטיח שהקיצוניות הדתית האורתודוכסית והלאומית יגברו ויזויו את הסטאטוס.

בגידה היסטורית אחרת של בן-גוריון בעקרונותיו שלו עצמו היתה הויתור על שלילת-הגולה.

בן-גוריון שלל את קיומה של התנועה הציונית אחרי הקמת המדינה לדעתו היה צורך לפרק את הפיגומים אחרי השלמת הגניה) ושלל באופן-טטאלי את קיום היהודים בגולה. היה בהשקפתו רכיב פמטע-טעני, כחזון לעתיד. אך הוא מכר את עקרונותיו במימד רישמי תמורת כספם של יהודי אמריקה, ובכך פתח כמו ידיו את הפתח לירידה, המקיזה את דמנו כיום.

אחד ההישגים הגדולים הוא קיום צה"ל הממלכתי, העלי-מיפלגתי. אך כמה מן התכונות השליליות שדבקו בצה"ל מאז היווסדו (המתחבאות מאחורי הסיסמה "פירוק הפלמ"ח") צריכות להירשם לחובתו.

יש לזכורף לזכותו את קיום הדמוקרטיה הישראלית, שהשתרשה חרף כל המיכשולים כפי שהיא קיימת כיום: דמוקרטיה אמיתית ליהודים, דמוקרטיה פורי-מאלית לערבים אזרחי-ישראל.

שילטון-החוק הנכנס בעזרת בן-גוריון, ומערכת-המישפט המפוארת שהותירו לנו הבריטים נשארה גם היא על כנה, לא במעט תודות לבן-גוריון.

ושוב: אפשר להתווכח על השאלה אם בן-גוריון אך ביטא את רוח התקופה והתנועה, או שהוא עיצב אותה. כך או כך, תרומתו אינה מוטלת בספק.

א יננו זקוקים לגיבור-פלאסטיק, ובן-גוריון לא היה איש פלאסטיק. בניגוד לממשיכירדכו"ו, מנציח-דמותו, היה איש בעל שיעור-קומה היסטורי.

ומפני שהיה איש גדול, היו לו מעלות גדולות וחסרונות גדולים, הישגים גדולים וכישלונות גדולים, מעשים גדולים ומחללים גדולים. אלה גם אלה קובעים את חיינו היום.